

Maa- ja metsätalousvaliokunta
MmV@eduskunta.fi

Viite: Lausuntopyyntö 19.2.2024

Suomen metsäkeskuksen lausunto valtioneuvoston kirjelmästä komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi seurantakehyksestä selviytymiskykyisiä Euroopan metsiä varten

Suomen metsäkeskus kiittää mahdollisuudesta lausua valtioneuvoston kirjelmästä koskien komission ehdotusta asetukseksi metsien seurantakehyksestä.

Metsäkeskus yhtyy valtioneuvoston kantaan, ja haluaa nostaa esille erityisesti seuraavaa:

Laadukkaan metsätiedon käyttämistä on tärkeää edistää osana EU:n politiikkavalmistelua, toimeenpanoa sekä vaikutusten arviointia. Metsävaratiedon saatavuuden parantaminen ja tehokas käyttö edistävät osaltaan tietoperusteista päätöksentekoa.

Jäsenvaltioiden keräämään seurantatiedon harmonisointia tarvitaan, jotta voidaan arvioida EU:n yhteisesti asetettujen tavoitteiden saavuttamista, valittujen politiikkatoimien onnistumista ja vaikutuksia sekä kohdentaa mahdollisesti tarvittavat lisätoimet oikein. Tiedon tulee olla laadukasta, vertailukelpoista, oikeasuhtaista sekä kuvata haluttua vaikutusta tai tunnusta mahdollisimman tarkasti.

Uuden mahdollisen seurantakehyksen tulee hyödyntää mahdollisimman monipuolisesti ja tehokkaasti jo käytössä olevaa seurantatietoa ja -järjestelmiä eikä luoda päällekkäistä järjestelmää. Olemassa olevia seurantajärjestelmiä ja -tietoa hyödyntämällä voidaan rajoittaa asetuksesta aiheutuvia mahdollisia lisäkustannuksia. EU-tason uuden seurantajärjestelmän luominen saattaa tuoda epävarmuutta kansallisten järjestelmien rooleista ja kehitysnäkymistä. Jatkotyössä tulisi tarkentaa, minkälaisia muutoksia käytännön toimijoiden näkökulmasta uuden järjestelmän luominen voisi aiheuttaa. Mikäli uudesta seurantajärjestelmästä aiheutuu lisätehtäviä, niin organisaatioille koituvasta lisätyöstä ja -kustannuksista tulisi huolehtia.

Jäsenvaltioiden yhteistyötä seurantamenetelmien kehittämiseksi sekä laadukkaiden mittareiden ja mittaristojen kehittämiseksi on hyödyllistä edistää jatkossa. Digitalisaation mahdollisuuksia ja uudenlaisia kaukokartoitukseen ja maastohavainnointiin perustuvia seurantamenetelmiä kehittämällä voidaan parantaa tiedon laatua ja tiedonkeruun kustannustehokkuutta. Parhaillaan tutkitaan muun muassa menetelmää, jossa

metsäkoneeseen kiinnitettävät anturit keräisivät lisätietoa ja tarkentaisivat siten kaukokartoituksella saatuja tietoja.

EU-tason tiedonkeruun on oltava oikeasuhteista, johdonmukaista, pitkäjänteistä ja sen tulee vastata todettuihin tietotarpeisiin. Toimivallan siirron osalta Metsäkeskus tukee valtioneuvoston kantaa siinä, että jatkovalmisteluissa tulee huolehtia, että komissiolle siirrettävä toimivalta on riittävän tarkkarajaista, oikeasuhteista, tarkoituksenmukaista ja perusteltua.

Lisäksi Metsäkeskus haluaa tuoda esille seuraavat näkökulmat:

Mahdollisen uuden seurantakehyksen tulee huomioida jo tehdyt tai valmistelussa olevat EU-säädökset sekä niissä päätetyt seurantajärjestelmät ja -mittarit, ja rakentua johdonmukaisesti tukemaan yhteisesti sovittuihin tavoitteisiin pääsemistä. Mittareista ja/tai seurantajärjestelmistä on esimerkiksi säädetty ennallistamisasetuksessa ja maaperän terveyttä koskevassa direktiivissä (valmisteilla) sekä haitallisia vieraslajeja koskevassa asetuksessa. Maankäyttösektorin kasvihuonekaasutaseesta raportoidaan Hallitustenvälisen ilmastopaneelin ohjeiden mukaisesti EU:ssa kansallisissa ilmasto- ja energiasuunnitelmissa sekä YK:n ilmastosopimukselle. Metsien tilan heikkenemistä seurataan jatkossa metsäkatoasetuksen toimeenpanon määrittämällä tavalla. EU-tason yleisen seurannan lisääminen ei ratkaise säädösten toimeenpanossa todettuja haasteita, kuten esimerkiksi laittomien hakkuiden jatkumista joissakin jäsenvaltioissa.

Mahdollisia, erityisesti liitteessä III kirjattuja, lisäindikaattoreita tulisi arvioida niiden tuottaman lisäarvon mukaan, kuten mitä päätettyä tavoitetta kerätty tieto seuraa ja saadaanko indikaattorilla ja ehdotetulla seurantamenetelmällä riittävän tarkkaa ja laadukasta tietoa. Joissakin tapauksissa, esimerkiksi ilmastomuutokseen sopeutumisen seurannassa, voisi olla tehokkaampaa käyttää ns. prosessi-indikaattoreita, kuten arvioida onko jäsenvaltioiden ennakkovaroitusjärjestelmät riittäviä todettujen ilmastoriskien osalta, ja kulkeeko tieto riittävän nopeasti ja tehokkaasti jäsenvaltioiden varoitusjärjestelmien välillä.

Luonnontilaisten ja vanhojen metsien kartoittamisella yksityismetsissä edistetään EU:n biodiversiteettistrategiassa asetettujen tavoitteet saavuttamista sekä säilytetään selkeänä yksityismetsätalouden toimintaedellytyksiä. Luonnontilaisten ja vanhojen metsien kartoittamista ja tarvittavaa maastotyötä yksityismetsissä voidaan kohdentaa tehokkaasti hyödyntämällä Metsäkeskuksen tuottamaa metsä- ja luontotietoa ja kehittämällä menetelmiä muun muassa kuolleen puun estimointiin.

Asetuksen laatimisen perusteena esille nostetut tietopuutteet (data gaps) johtuvat osittain siitä, että EU:lla ei ole jaettua toimivaltaa metsäpolitiikassa. Tämän komission aikana säädöksillä luotu metsäpolitiikkakehys sisältää tavoitteita ja velvoitteita eri politiikkateemoista (mm. ilmasto, ympäristö, energia), eikä siten edistä eikä seuraa kokonaisvaltaisesti metsien käyttöä ja hoitoa. Erityisesti metsäisissä jäsenvaltioissa kerätään seurantatietoa eri metsien käyttötavat laajasti huomioiden ja kehitetään kestävyys eri osa-alueet huomioivia mittaristoja, kuten Kansallisen metsästrategian 2030 mittarit. Osalle jäsenvaltioista riittää myös suppeampi mittaristo kuvaamaan metsäpolitiikkatoimien ja metsien tilan kehittymistä, ja siksi jäsenvaltiokohtaisten joustojen säilyttäminen on tärkeää.

Seurantatietoa päätöksenteon tueksi ja vaikutusten arvioimiseksi tarvitaan monella eri maantieteellisellä tasolla: kansallisesti, alueellisesti, metsikkökuvioittain sekä hanketasolla. Erilaisilla tiedonkeruumenetelmillä saadut aineistot tukevat erilaisia käyttötarpeita, ja esimerkiksi satelliittitietoa voidaan riittävällä tarkkuudella käyttää vain osaan näistä tarkoituksista. Satelliittikuvien ominaisuudet eivät tämänhetkisen tiedon mukaan riitä käytännön metsätalouden päätöksenteon tarpeita varten. Satelliittitietoon liittyy myös tulkintariskejä, ja siksi jäsenvaltioilla pitäisi säilyttää mahdollisuus tarkistaa satelliittitiedot ennen niiden julkistamista. Mikäli havaitaan tulkintavirheitä, pitäisi kaukokartoitustietoa pystyä muuttamaan maastovalidointien perusteella.

Hiilipoistumien ja muiden ekosysteemipalveluiden tulosperusteisuuden mittaamiseen hanketasolla tarvitaan uudenlaista seuranta- ja arviointimetodologiaa, jolla voidaan varmistaa tehtyjen toimien mahdollisimman tarkat luonto- tai ilmastovaikutukset. Seuranta, raportointi ja todentaminen (MRV, monitoring, reporting, verification) onkin yksi tärkeimmistä ratkaistavista asioista luotettavien hiilenpoisto- tai luontoarvomarkkinoiden kehittämisessä, ja kuluttajien luottamuksen rakentamiseksi erilaisia ekosysteemipalvelujen tuottamista ja markkinoimista kohtaan.

Jaana Kaipainen
johtava EU-metsäasiantuntija
Suomen metsäkeskus

Liite: Suomen metsäkeskuksen tuottama metsä- ja luontotieto

Jakelu: maa- ja metsätalousvaliokunta

Liite: Suomen metsäkeskuksen tuottama metsä- ja luontotieto

Suomen metsäkeskus tuottaa kaukokartoitukseen perustuvaa metsävaratietoa. Tiedontuotannossa hyödynnetään laserkeilausdataa ja ilmakuvia sekä maastossa mitattuja koealoja. Laserkeilauksella, ilmakuvauksella ja koealamittauksilla kerätty data viedään puustotulkintaan siihen erikoistuneille kaukokartoitusyrityksille.

Tieto kerätään tällä hetkellä kuuden vuoden kierrolla (2020-2025). Tiedonkeruun välissä Metsäkeskus ylläpitää kaukokartoitusperusteisesti kerättyä metsävaratietoa kasvulaskentojen ja toteutustiedon (metsänkäyttöilmoitukset, Metka-toteutusilmoitukset, hakkuukonetieto) avulla, jotta käytettävissä olisi jatkuvasti ajantasaista metsävaratietoa inventointiajankohdasta riippumatta.

Metsäkeskuksen aineisto pitää sisällään tietoa muun muassa metsäpinta-alasta, metsien kasvupaikoista, puustosta, erityisen tärkeistä elinympäristöistä, vesiensuojelusta, metsätuhoista sekä metsien käytöstä. Valtaosa metsäkeskuksen keräämästä tiedosta on sähköisessä muodossa avoimesti saatavilla metsätietolain perusteella. Avoimen metsä- ja luontotiedon yhteydessä ei luovuteta metsänomistajien henkilö- tai yhteystietoja.

Metsäkeskus ylläpitää metsään.fi-palvelua, jossa metsänomistaja voi katsoa oman metsänsä metsä- ja luontotietoja, sekä hoitaa oman metsänsä asioita. Laserkeilauksella kerättyä metsävaratietoa voidaan käyttää metsänhoito- ja hakkuutöiden suunnittelussa, paikkatietoanalyysissä, metsätuhoarvioinneissa ja metsien käyttömahdollisuuksien kartoituksessa. Metsävaratiedot ovat saatavilla myös rajapintoina ja paikkatietoaineistoina.

Metsäkeskuksen metsä- ja luontotietoa kehitetään jatkuvasti. Viime vuosina kehittämispanoksia on suunnattu luontotiedon kustannustehokkaaseen keräämiseen sekä metsänomistajan päätöksenteon tueksi että kansallisten ja alueellisten monimuotoisuus- ja ympäristötavoitteiden seuraamiseksi. Kehityskohteita ovat olleet muun muassa säästetyt kohteet (säästöpuut, suojakaistat), kuolleen puun estimointi, isot järeät lehtipuut, puuston rakenne, hiililaskenta ja metsänuudistamisketjujen monipuolistaminen.